לג: אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

שעירבן עם פירותיו. הקשה רבינו אפרים לא יהא אלא כמטמא בידים דתנן בפ' הניחקין (ניטין ד' נב:) המטמא והמדמע והמנסך בשוגג פטור והא נמי בשוגג הוא ובשלמא לחזקיה דאמר התם (דף נג.) אחד שוגג ואחד מזיד חייב ומה טעם אמרו בשוגג פטור כדי שיודיעו וגבי חכם בעל הורלה אין לפטור מטעם כדי שיודיעו דכי נמי מחייבת ליה מודע ליה אלא לר' יוחנן דאמר דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד פטור ומה טעם אמרו במזיד חייב שלא יהיה כל אחד ואחד מטמא טהרותיו של חבירו ואומר פטור אני הכא לא שייך לחייב מהאי טעמא מיהו למאי דמוקי במתקנא שגגל ונתן ביד יש לחייב כמו מזיד דלמה לו לאדם ליטול וליתן ביד אבל למאי דסבירא ליה מעיקרא שעירבן בעה"כ קשה וי"ל דמכל מקום חשיב כמו מזיד שהיה לו לחכם לדקדק בהורלתו ולידע שבעה"כ יערב:

אתיא רשע רשע תניא נמי הכי.

תימה מקשה לרבא מברי'

דהכא דקאמר בפרק קמא (דף י.) דמלקות תחת מיתה עומדת ולית ליה ג"ש דרשע וכן בפרק קמא דמכות (דף ה.) גבי משלשין במכות ואין משלשין במכות אביי אמר אחת רשע רשע ורבא אמר בעינן כאשר זמם ולילה ועוד אמו אמתא דהש"ס בפ"ק דמכות (סט:) כאביי גבי אין העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין ואמר חייבי מלקות מנין אחת רשע רשע ויש לומר דרבא אית ליה ג"ש אלא דלהכי מילי קאמר דלא צריך מיהו קשה דבפ' אלו נערות (כתובות דף לה. וסס) גבי חייבי מלקות שוגגין דפטורין מן ממון קאמר אביי אחת רשע רשע ורבא אמר אחת מכה מכה ולרבי יוחנן קשה נמי אאמר מחייב חייבי מלקות שוגגין בתשלומין ולא יליף ג"ש דרשע ועוד דהתם פירקא (דף ל.) קאמר והא מהכא נפקא מהתם נפקא כדי רשעתו ומסיק חדא במיתה וממון וחדא במלקות וממון והשתא במלקות וממון למ"ל קרא תיפוק ליה מג"ש דרשע רשע ויש לומר דרבא ורבי יוחנן לא דרשי התם גזירה שוה דרשע משום דלא הוי כגוף המלקות אלא לפטור ממון דבהדי מלקות וקרא דרשע כגוף המלקות כתיב והיה אם בן הכות הרשע והא דדרים רבא מכה מכה משום דגבי תשלומים כתיב מכה נפש בהמה ישלמנה אבל אביי דרים ג"ש דרשע רשע בכל מקום וסוגיין דהתם פירקין גבי כדי רשעתו אליבא דרבא אתיא דלאביי דלמלקות ולממון לא צריך קרא דאתיא ג"ש דרשע רשע ומוקי חדא למיתה ומלקות כר"מ:

טעה בגואף וגואפת מהו. פירש הקונטרס דבגואף ליכא טעות לזכות ותימה דהא ליכא מילי טובא כי הכא דפליגי בשילהי פ"ק דמכות (דף ז.) מי אמרינן כמגאפין עד שירלו דרך מגאפין או עד שירלו כמכחול בשפופרת או חבר בעי התראה או שיחיר עצמו למיתה או שיהיו שני עדיו מתרין בו וי"ל דמבעיא ליה אם יש בגואף וגואפת דבר שאין הלדוקין מודין בו וקאמר רבי יוחנן דמדמוקדך יקיד קוץ כו' כעוד שאתה עוסק בשמועתך שאמרתי לך שיש חילוק בין דבר שהלדוקין מודין בו לדבר שאין הלדוקין מודין בו תן לב להבין מה הן מודין ומה אין הם מודין ועתה מפרש הש"ס ה"ל דבר שאין הלדוקין מודין בו: **שטעה שלא** כדרכה. פ"ה דלא מפרש חיובא בהדיא דילפינן ממשכני אשה שחי משכנות באשה ואין הלדוקין מודין וקשה דבדבר זה מודין כדמוכח בפ"ק דהוריות (דף ה.) דאמר שמואל אין ג"ל חייבין על שיורו בדבר שאין הלדוקין מודין בו ומסיק גמר' דאמרי' (שלא) כבלרכה וכו' ופריך והא משכני אשה כתיב ופי' דהלדוקין מודין בו וי"ל דהכא מיירי בהעבלה דאמר בכדרכה אפי' בהעבלה אסור שלא כדרכה בגמר ביאה אסור הערלה אע"ג דפריך התם מהכהיא שיגוא מכל מקום לפי המסקנא דהתם אימוסק הכיא שיגוא שפיר: **אחד** מן התלמידים. תימה הא אמר בפס"ק (דף ח.) דאי אמר איי יודע והדר אמר טעמא (למילתיה) לא שמעינן ליה ולא יהא אלא כאחד מן התלמידים וי"ל דהתם נאומר לחובה והכא נאומר טעמא לזכות אלא

זכות גרידתא. שהיא זכות לו ואינה חובה לבעל דינו כגון חלול שבת לו אשת איש: **ואין מחזירין לחובה לזכות שהיא** חובה חובתיה דמאן הא לא קשיא חובתיה דגואל הדם משום חובתיה דגואל הדם קטלינן ליה להאי ועוד מאי בין בין קשיא רבינא אמר כגון [6]שהיה לו בידו משכון ונטלו ממנו טימא את הטהור דאגעי ביה שרץ טיהר את הטמא שעירבן בין פירותיו: דיני נפשות כו': ת"ר [7]מניין ליוצא מבית דין חייב ואמר אחד יש לי ללמד עליו זכות מניין שמחזירין אותו ת"ל [1]נקי אל תהרג ומניין ליוצא מב"ד זכאי ואמר אחד יש לי ללמד עליו חובה מניין שאין מחזירין אותו ת"ל [1]צדיק אל תהרג א"ר שימי בר אשי [2]וחילופא למסית דכתיב [2]לא תחמול ולא תכסה עליו רב כהנא מתני' [3]מבי הרג תהרגנו בעא מניה רבי זירא מרב ששת [2]חייבי גליות [3](מניין) אתיא [4]רוצח [5]רוצה [5]חייבי מלקיות [3](מניין) [6]אתיא [6]רשע [7]רשע [7]תניא נמי הכי חייבי גליות מניין אתיא רוצח רוצח חייבי מלקות מניין [7]אתיא רשע רשע: ואין מחזירין לחובה: אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן [8]והוא שטעה בדבר שאין הצדוקין מודין בו אבל טעה בדבר שהצדוקין מודין בו זיל קרי בי רב הוא בעא מיניה רבי חייא בר אבא מרבי יוחנן טעה בנואף וגואפת מהו א"ל [9]אדמוקדך יקיד זיל קוץ קרך וצלי איתמר נמי א"ר אמי א"ר יוחנן טעה בנואף חוזר אלא היכי דמי אין חוזרין א"ר אבהו אמר רבי יוחנן [1]כגון שטעה שלא כדרכה: דיני ממונות הכל כו': הכל [1]ואפילו עדים נימא מתניתין ר' יוסי ברבי יהודה היא ולא רבנן דתניא [2]ועד אחד לא יענה בנפש [3]בין לזכות בין לחובה ר' יוסי בר' יהודה אומר עונה לזכות ואין עונה לחובה אמר רב פפא [4]באחד מן התלמידים ודברי הכל מאי

ויכול להליל באחד מאבריו ולא הליל אלא הרגו אבל בנואף ונואפת ליכא טעותא לזכותא: **עד דמוקדך יקיד קוץ קרך וצלי.** בעוד שהאש עוסק בשמעתך תן לב להבין ולהוסיף לקח הרי שמעת ממני טעה בדבר שהלדוקין מודין בו אחר והאי דבר שהלדוקין מודין בו הוא: **אלא היכי דמי אין מוזרין.** דקתני מתניתין סתם דיני נפשות אין מחזירין לחובה ועריות נמי בכמשמע: **כגון שטעה.** הדיין וזיכה בנואף ונואפת שלא כדרכה דלא מפרש חיוביה בהדיא דרבנן יליפי לה (לקמן נד.) ממשכני אשה [ודקרא כ] שני משכנות ואין הלדוקין מודין בו: **הכל ואפילו עדים.** שהעידו עליו יכולין ללמד עליו רלאיות של זכות: **אמר רב פפא.** הכל דמתניתין ליאתווי תלמידים היושבין שורות לפני הדיינין קאמר דמלמדין זכות ואין מלמדין חובה ודברי הכל: ורבנן

מאי

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"י מהל' סנהדרין הלכה ח ופי"ח שם הל' ה והל' ח סמג עשין נח:

טז ב מיי' שם פי"ח הלכה ה סמג שם:

יז ג ד מיי' שם הל' ד:

יח ה ו מיי' שם פי"י הלכה ט:

יט ז מיי' שם פי"ח הלכה ה ופי"ח מהל' עדות הלכה ח:

כ ח מיי' פ"ח מהל' סנהדרין הל' מ:

כא ט מיי' פ"י מהל' סנהדרין הל' מ:

רבינו חננאל

ואין מחזירין לחובה חובתו דמאן הא היכי משכחת לה ואמרינן הא נמי משכחת לה זכות דרוצח וחובה לגואל הדם שכיון שאמרו לו פטור אתה נמצאו מחייבין לגואל הדם אם יהרגנו הרינה ואקשינן ומשום חובתו דגואל הדם אין מחזירין בזמן שטעו אלא קטלינן להאי ועוד מתניתין בין לזכות בין לחובה קתני תרי בין בין מניין לך לימא מתניתין הדא קתני לזכות שהיא חובה ועלתה בקושיא. רבינא אמר זיכה את החייב נמי משכחת לה שנשא ונתן ביד כגון שהיה ביד המלוה משכון ואמר ללוה פטור אתה ונטל המשכון מיד המלוה ונתנו ללוה. טימא הטהור דאגע בהו שרץ. טיהר הטמא שעירבן עם פירותיו. נמצא בכולן שעשה מעשה ביידו. תוספתא. מכל אלה נתברר לדברי הכל כי מי שאינו מומחה שטעה בדבר משנה ולא נשא ונתן ביד חוזר והטועה בשיקול הדעת ונשא ונתן ביד יש. ומומחה שאין מי שגדול ממנו מה שעשה עשוי ואין משלם ונמצאו ששה שערים אחרים שצריכין מחקר ויש בהן לפנים ולפני לפנים. לידע משפטיהן. ואלה הן טעה בשיקול הדעת ולא נשא ונתן ביד ומומחה שנשא ונתן ביד וטעה בדבר משנה. ומומחה שטעה בדבר משנה ולא נשא ונתן ביד ושאינו מומחה שטעה בשיקול הדעת ולא נשא ונתן ביד. או שטעה בדבר משנה ונשא ונתן ביד או טעה בשיקול הדעת ונשא ונתן ביד כי חייבין ופטורין וחוזרה והעמדה פוגעין זה בזה וצריכין להשים עיקרים לכללות שפוגעין זה בזה מי שיתבדר דינן. אילו כולן דברי גאון וצ"ל הן: **דיני** נפשות מחזירין לזכות. ת"ר מניין ליצא מב"ד חייב ואחד אמר יש לי ללמד עליו זכות שמחזירין אותו שנאמר ונקי וצדיק אל תהרוג. ומניין ליוצא זכאי ואמר אחד יש לי ללמד עליו שהוא חייב שאין מחזירין אותו שנאמר וצדיק אל תהרוג וחילופה במסית. ואין מחזירין לחובה. א"ר יוחנן היכא אמרינן אם טעו ופטרו החייב שאין מחזירין אותו לחייבו בשטעו בדבר שאין הצדוקין מודין בו כגון אם המיר וכיוצא בהן דאתיין מדרשא. אבל טעו בדבר שהצדוקין מודין בו מחזירין. מאי טעמא זיל קרי בי רב הוא: **בעא** מיניה ר' חייא מר' יוחנן טעו בנואף ונואפת כגון שאמרו על הנואף הזהירה התורה שנאמר ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך. לנואפת לא הזהירה תורה מהו. א"ל אדמוקדך יקד קיץ קרך וצלי פי' עד שהאש יוקדת לצלייה קרי ראה כמו שצולין אותן וזרק תחתן וצלה גם אתה. כלומר אם אינך יודע צליית קיי הנה מוקדה לצליית רגע ראה ולמוד. כך אם אינו יודע דין נואף ונואפת הא מקרא מלא מות יומת הנואף והנואפת. ילך וילמד. ואפקי' א"ר יוחנן טעו בנואף ונואפת כחזירין והיכי דמי שאין מחזירין כגון שטעה בהעראה שלא כדרכה: **דיני** נפשות הכל מלמדין עליו לזכות ואין הכל מלמדין עליו חובה. ואתיין לאוקומה בעד ואליבא דר' יוסי דחני עד עתה לזכות ולא לחובה

מסורת הש"ס

(א) כסורות כח:. (ב) (לקמן ט: ודומנמו לעיל סט:). (ג) (ע"ל מאי יקן גרם רש"י). (ד) (ע"ל מאי). (ה) מכות ה.. (ו) (מוקפמת פ"ז). (ז) (לעיל י. וס"ז). (ח) (עי' כעורך ערך קד כ' פירוש נפלא ומסומה). (ט) (ע"ל). (י) (מהו רש"ש). (כ) כס"ל: נאומר.

תורה אור השלם

1. מדבר שקר תרחק ונקי וצדיק אל תהרג כי לא אצדיק רשע: שמות כג ז
2. לא תאבה לו ולא תשמע אליו ולא תחוס עינך עליו ולא תחמל ולא תכסה עליו: דברים יג ט
3. כי הרג תהרגנו ידך תהיה בו בראשונה להמיתו ויד כל העם באחרונה: דברים יג י
4. והקריבום לבם ערים ערי מקלט תהיינה לכם ונס שמה רצח מכה נפש בשגגה: במדבר לה יא
5. ואם בכלי ברזל הכהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח: במדבר לה טז
6. והיה אם בן הבות הרשע והפילו השפט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר: דברים כה ב
7. ולא תקחו כפר לנפש רצח אשר הוא רשע למות כי מות יומת: במדבר לה לא
8. כל מכה נפש לפי עדים ירצח את הרצח ועד אחד לא יענה בנפש למות: במדבר לה ל

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה עימתא וכו' ונתן ביד דאגע בהו: (ב) ד"ה טעה בגואף ונואפת מהו דיכה מי אמרינן:

מוסף רש"י

שהיה לו בידו משכון. למלוה חה פטר את הלוה ונטל את המשכון והחזירו ללוה (בכורות כח:). **דאגעי ביה שרץ.** כביאה טהרות לפניו ליאכל עליהן ואמר טמאות הן ונטל שרץ אחד וענג בהן כדי שלא יהא שוה שפק כהן ויעמדו דברי (שם). שעירבן בין פירותיו. שהיא טהרות לפניו ליאכל עליהן ואמר טהורות ונעלן הוא עצמו ושירבן עם פירותיו של נאלל. לסוף אמר הכם מומחה עמהלה הן ועימאו את הטאר שנתערבו בהן (שם). ת"ל נקי אל תהרג. יוה אע"פ שאינו צדיק. שלא נעלדק בב"ד. מכל מקום נקי הוא מדין מיתה. שהרי יש לך לחיותו (שמות כג ז). ת"ל צדיק אל תהרג. הם צדיק הוא שנעלדק בב"ד (שם). המסית. המכיה לעבודת כוכבים (לעיל כא ו.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com